

Myyttiset luontotarinat

*M*yyttiset
luontotarinat

Esipuhe

Luonnosta Sinulle II-hanke Arktiset Aromit ry:stä järjesti vuoden 2010 lopussa Myyttiset luontotarinat -kilpailun. Kilpailussa etsittiin tarinoita, joissa kerrotaan luonnosta, luonnontuotteista, eläimistä, taruolennoista ja ihmisistä.

Tarinoita kilpailuun tuli kaiken kaikkiaan lähes sata ja hyviä julkaisemisen arvoisia tarinoita oli runsaasti. Kirjaseen tarinat on valittu siten, että ne ovat erilaisia aiheeltaan, muodoltaan ja tunnelmaltaan. Tarinoita yhdistävänä teemana on luonnossa vallitseva kunnioitus ja ystävyys kaikkien elävien olentojen kesken.

Luonnosta Sinulle II -hanke on keskittynyt edistämään luonnontuotteiden käyttöä eri aloilla. Lähtökohtana on, että luonnon rikkaudet ovat yhteistä omaisuutta niin suomalaisille kuin ulkomaalaisille. Matkailualalla tarinat ovat tärkeitä tuotteiden ja palveluiden mielikuvamarkkinoinnissa. Tarinat kertovat omalla tavallaan luonnon monimuotoisuudesta, kauneudesta ja salaisuuksista, ja ne voivat innostaa ihmisiä nauttimaan yhä enemmän luonnosta ja luonnon-antimista. Tarinoita tullaan hyödyntämään myös tulevissa matkailuesitteissä ja kampanjoissa.

[Antoisia lukuhetkiä!](#)

Luonnosta Sinulle II -hanke
Arktiset Aromit ry

 Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisällysluettelo

I Puolukanpunainen pipo <i>Satu Mattila-Laine</i>	7
II Syvällä metsässä <i>Kari Välimäki</i>	12
III Retki <i>Milla Pyy</i>	15
IV Syksy <i>Raija Liikamaa</i>	20
V Metsä <i>Heidi Laine</i>	22
VI Aamulla <i>Marja-Liisa Hyvärinen</i>	25
VII Hiiren kokoinen metsä <i>Tuula Mykkänen</i>	28
VIII Maanpeitto <i>Raili Virtanen</i>	30
IX Kaiku <i>Miku Hulkkonen</i>	32
X Miten ihmiset oppivat syömään lakkoja <i>Anna-Emilia Hietanen</i>	39
XI Kaarnan henki, metsän emäntä <i>Kirsi Laihia</i>	43
XII Tunturien hehkuva sointi <i>Kirsi-Marja Kovaljeff</i>	47
XIII Hengilindu <i>Tarmo Heikkinen</i>	55
XIV Usva <i>Kirsi Suunta</i>	58
XV Metsän kuninkaan kultainen aarre <i>Olli Örnmark</i>	60
XVI Luontoni mun <i>Lea Tirkkonen</i>	62

I

Puolukanpunainen pipo

Satu Mattila-Laine

1. sija

Saisinko ämpärin täyteen puolukoita? tyttö mietti. Hän oli poiminut puolukoita jo toista tuntia, mutta ämpäri täyttyi hitaasti. Kumara asento tuntui selässä, väsytti. Oli melkein kesäisen lämmintä, vaikka olikin jo syyskuu. Aamulla koulumatkalla ilma oli ollut kirpeän raikas, hengitys oli höyrystynyt korkeaksi patsaaksi. Tyttö tiesi, että olisi oikea aika lähteä marjaan, koska pakkasen oli yöllä puraissut puolukoita. Mummo sanoi, että puolukka tarvitsi pakkasta kunnolla kypsyäkseen. Puolukalle pakkasen antoi viime silauksen.

Tyttö vilkaisi ämpäriä. Ei se tässä haaveilemalla täyttynyt. Ei vain oikein innostanut haahuilla ympäri metsää ja löytää yksi marja sieltä, toinen täältä. Harmitti. Missä ne puolukat olivat? Mummo

pettyisi, jos puolukkaa ei olisikaan tarpeeksi kaikkiin vielä tyhjiin hillopurkkeihin. Mummo haaveili, että saisi syödä koko talven maksalaatikka puolukkahillon kanssa. Kyllä maksalaatikko puolukkahillon kera tytöllekin maistui.

Tytön niskaa hiosti, hän oli pukenut anorakin alle villapaidan. Ihan vain varmuuden vuoksi, ettei tulisi kylmä. Tyttö heittäytyi pitkäkseen mättäälle. Kuinka pehmeä ja hyvältä tuoksuva metsän sänky oli. Taivas oli harmaan sininen, aurinko tuli välillä esiin pilven takaa, mutta vetäytyi sitten nopeasti, aivan kuin ujustellen pilvien taakse. Tuuli humisi pehmeästi puiden latvoissa.

Tyttö hätkähti. Hämärsi. Puilla oli pitkät varjot. Kuinka kauan hän oli nukkunut? Tyttö ponkaisi seisomaan, silitteli pitkästä vaa-leasta letistään pois varvunoksia, sammalta, liiskaantuneen sienen. Puolukanpunainen pipo lojui mättäällä. Tyttö kumartui poimimaan pipon ja silloin hän näki sen. Se nojasi tassuillaan puunrunkoon. Ja katsoi suoraan tyttöön, ehkä noin kahdenkymmenen metrin päässä. Tytön sydän hakkasi rinnassa, otsaa kuumotti, kädet hikosivat. Nyt oli enää myöhäistä heittäytyä mättäälle ja leikkiä kuollutta. Tyttö säntäsi juoksuun ja ehti nähdä silmäkulmastaan, kuinka karhu hellitti otteensa puusta ja kävi neljälle tassulleen.

Tyttö juoksi. Karhun tassujen raskas töminä kuului takaa. Oli pieni mahdollisuus, että hän ehtisi taukotuvalle ennen karhua. Mökki näkyi jo. Tyttö pakotti itsensä nopeampaan juoksuun. Oli pakko. Karhu karjaisi tytön selän takana. Tyttö katsahti hädissään selkensä taakse. Karhu lähestyi koko ajan. Pam! Tytön jalka osui puun juureen. Anorakin taskusta lensi kännykkä jonnekin kauas pusikkoon. Hyvästi, siinä meni viimeinen mahdollisuus soittaa mummo hätiin, tyttö ehti ajatella, ennen kuin mätkähti maahan. Tyttö huusi pelosta ja kivusta ja purskahti itkuun.

Tyttö tunsu eltaantuneen hengityksen kasvoillaan. Hän värähti inhosta ja puristi silmänsä tiukasti kiinni. Itku ja vaikerrus kuuluivat tytön suusta, jonka hän oli peittänyt käsillään.

- Älä pelkää, tyttö kuuli jonkin sanovan.

Tyttö yllättyi, kuka puhui. Pieni toive heräsi taas. Oliko mummo

lähtenyt etsimään häntä? Mutta ei ääni mummolta kuulostanut. Kuka sitten?

Tyttö avasi silmänsä. Vieressä oli nelinkontin jättiläismäinen karhu.

- Yritin huutaa sinulle jo aiemmin, ettei minua tarvitse pelätä, karhu sanoi. - Mutta et varmaan kuullut. Minun oli pakko seurata sinua, koska sinulla oli tämä.

Karhu veti tytön kädestä pipon. Tyttö oli pyörällä päästään. Oliko hän satuttanut päänsä niin pahasti, että kuuli karhun puhuvan.

- Pystytkö nousemaan istumaan? Anna kun minä autan.

Karhu ojensi ruskean ja karvaisen kypälänsä. Tytön päätä särki, samoin polvea, joka oli tärähtänyt maata vasten. Hän tarttui kypälään ja kamposi itsensä istumaan. Männyrungosta sai hyvän tuen. Karhu istui viereisellä kannolla ja katsoi tarkkaavaisesti.

- Miten voit?

- No, eiköhän tämä tästä.

Karhu laitto punaisen pipon päähänsä.

- Hei, sehän on minun piponi. Mummo antoi sen minulle lahjaksi, tyttö huudahti närkästyneenä ja samalla vähän huvittuneena. Karhu näytti aika vekkulilta pipo päässä.

- Saisinko pitää tämän? Punainen pipo suojelisi minua metsästäjiltä. Eihän se ole sopivaa, että metsän kuningas joutuu haulien ruuaksi. Kuka sitten hoitaa metsää, jos minulle tapahtuu jotain?

Tyttö katsoi typertyneenä karhua. Tässä hän vain jutteli metsän kuninkaan kanssa. Kunpa luokan kiusaaja, Mika, olisi paikalla, menisi sekin joskus hiljaiseksi.

- Kuinka sinä osaat puhua? Minä luulin, etteivät karhut puhu.

- Eivät kaikki karhut puhukaan. Isoisäni isä oli sirkuskarhuna ja oppi ihmisten kielen. Se opetti puhumisen taidon ensin omalle pennulleen ja se sitten taas omalle pennulleen. Minun isäni opetti ihmisten kielen viimein minulle. Luulin, että se olisi hyödyllinen taito ja pelastaisi minut monelta pahalta. Mutta vaikka huusin metsästäjille: ei, älkää tappako äitiäni, niin se ei auttanut.

Iso karhu ravisti surullisena päätään. Sen silmäkulmassa näkyi

kyyneleitä. Tyttö silitti karhun olkapäätä.

- Saat pitää punaisen piponi. Sanon myös sedälleni, joka on metsästysseuran puheenjohtaja, ettei punapipoista karhua saa surmata.

- Kiitos, sanoi karhu vähän piristyneempänä. - Tule, näytän sinulle jotain.

Tyttö ja karhu kulkivat syvälle metsään, kauas parkkipaikoista ja poluista.

- Katso, sanoi karhu juuri silloin, kun tyttöä oli alkanut huolestuttaa, löytäisikö hän enää oikeata polkua takaisin mummon luo.

Tyttö henkäisi syvään - metsä oli punaisena puolukkaa. Täällä kori täytyisi varmasti ennätysajassa. Tyttö kiitti karhua hyvästä marjapaikasta.

- Ei tässä vielä kaikki, karhu sanoi. - Tiedätkö mikä tämä on?

Karhun kämmenellä oli sieni, jonka helтта ja malto olivat valkoiset, lakki ruskeansuomuinen.

Tyttö pudisti päätään. Sieni ei näyttänyt tutulta. Tyttö kumartui vähän lähemmäksi sientä, siitä lähti voimakas tuoksu.

- Se on männynuoksuvalmuska, japaniksi matsutake. Erittäin herkullinen sieni, karhu selitti. - Voit valmistaa siitä vaikka maukkaan keiton. Kun sinä ja mummosi tulette tänne marjaan tai sieneen, ovat korinne aina täynnä. Mutta varjelkaa ja vaalikaa luontoa ja kunnioittakaa metsän kuningasta.

- Sen varmasti teemme. Olet maailman paras karhu.

Tyttö halasi karhua pitkään. Sen syli tuntui lämpimältä ja turvalliselta. Lopulta karhu irrottautui hellävaroen tytön syleilystä ja neuvoi tytölle oikean polun takaisin mummolaan. Tyttö seurasi karhun rauhallista askellusta metsän uumeniin. Se hyräili mennessään *teddykarhujen huviretkellä*. Kohta metsä oli aivan hiljainen, karhusta ei näkynyt karvaakaan.

Tyttö ei nähnyt karhua enää koskaan. Mutta syksyisin hän meni marjaan ja sieneen ja muisteli karhua ja heidän merkillistä tapamistaan. Hän vei joka syksy uuden puolukanpunaisen pipon saman männyn juurelle, jossa oli ensimmäistä kertaa jutellut karhun kans-

sa. Tytön mieleen tuli jotain muutakin. Setä kertoi, että metsässä oli nähty karhunpentuja. Silloin tyttö asetteli männyn juurelle kahden uuden punaisen pipon lisäksi pienempiä punaisia pipoja. Seuraavana päivänä männyn vieressä oli iso kasa matsutake -sieniä. Tyttöä hymyilytti, hän oli osunut oikeaan. Metsä tulisi saamaan joskus uuden kuninkaan, metsä ikuisen rauhan ja hyvinvoinnin ja tyttö ja mummo kukkuralliset korit marjoja ja sieniä.

II
 Syvällä metsässä

Kari Välimäki

2. sija

Syvässä metsässä varvut nostavat päätään. Koko kevään ne keräävät valoa, kukkivat ja kukoistavat lyhyessä kesässä. Öinen valo virtaa niiden lehtiin ja varsiin ja alkaa pullistaa kukkasia marjoiksi. Maahiset kulkevat varpujen joukossa ja ripottelevat vyötäröllään kantamastaan pussista maan ydintä kasvavien marjojen päälle. Marjat kasvavat ja paisuvat. Ne keräävät valoa ja rakentavat siitä puhdasta iloa ja hyvää mieltä.

Syksyn koittaessa metsä on täynnä punaisina, sinisinä ja keltaisina hehkuvia marjoja. Maahiset pitävät niitä ominaan, talvensa ilona. Mutta jos satut metsään marja-aikaan ja osaat kulkea metsänväen tapaan, saattavat ne joskus vetää metsänpeiton marjojen

yltä, näyttää sinulle aarteensa ja luovuttaa siitä osan käyttöösi.

Silloin olet yhtä metsän kanssa ja metsä sinun kanssasi. Silloin voit tuntea itsessäsi sirkeän oravan, iloisen ketun, reippaan sudenpoikasen tai mörheän karhun. Olet osa luontoa ja se on osa sinua. Silloin ymmärrät metsän puhetta ja tiedät miten metsä haluaa sinulle vastata.

Talvella, kun marjat hehkuvat kesää pöydälläsi, jokainen marja kertoo vuorollaan tarinan. Tarinoissa kuuluu puiden humina, jänisten loikat ja muurahaisten aherrus. Niissä kuuluu heinäsiirkkojen soitto ja linnun laulu.

Ne ovat kesä ja valo, maan ytimen hehku, elämän sanat suusasi.

III

Retki

Milla Dyy

3. sija

Avaan oven ja otan askelen kynnyksen yli, äiti ja isä nukkuvat tuvassa, he eivät aavistakaan minun lähteneen sängystäni. Kolea kevät tuulahdus hivelee kasvojani, kiitän Luojaani äitini jouluksi minulle tekemästä kaavusta. Äiti neuoi siihen paksun vuoren ja villalangan luoman kerroksen päälle hän ompeli kaunista vaalean kellertävää pellavakangasta.

Askeleeni rahisevat huurteisessa heinikossa kun kävelen kohti ainoaa peltoamme, pientä maa-aluetta, jonka kamarasta vihreä heinä parhaansa mukaan koettaa puskea kohti maailmaa. Jossain etäällä kuulen kuinka pieni perhe sopuleita kipittää turvaan pesäänsä pakoon yön pedoilta. Havahdun mietteistäni rasahdukseen, jonka asetan peltomme kauimmaisella olevalle reunalle, pelottavan

metsän juurelle.

Kun suuntaan kulkuni uteliaisuudesta palaen kohti ääntä, metsän siimeksestä löntystelee metsän kuningas pitkin askelin: suuri ja voimakas otso, joka on vasta herännyt unestaan. Samaista kontiota olimme ihailleet mökkimme ikkunasta syksyllä, kun äiti kertoi kuinka jokaisen metsän eläimen tulee etsiä itselleen tarpeeksi ruokaa pärjätäkseen kovienkin talvien yli.

Voimakas eläin tulee suoraan minua kohti ja hetken jo ehdin pelästyä sen silmien tummaa katsetta, joka kuitenkin paljastuu vain varjojen leikiksi lempeän nallen kasvoilla. Kun revin kaapua paremmin ylleni, se saapuu vierelleni ja pudottautuu pehmeästi maahan makaamaan. Emmin hetken aikaa, ja vasta kun massiivinen kuono kääntyy osoittamaan ensin minua, ja sitten jätin omaa selkää, menen sen vierelle ja kipuan pehmeää etutassua apunani käyttäen karhean turkin peittämään selkään.

Karhu kääntyy takaisin omia kotikontujaan kohden, ja kun saavumme puiden kupeeseen, huomaan erään korkean männynoksalla istuvan upean ukkometson kurottavan kaulaansa ja levittävän komean mustan pyrstönsä tervehdykseen. Hetken siinä meille valkean kirjavaa rintaansa pörhisteltyään se lehahtaa tiehensä arvoituksellisten punaisten silmäkulmiensa välähdyksessä. Havupuun oksasta tipahtaa viileitä, pieniä pisaroita vettä päälleni ja sävähdän niiden pudotessa niskaani.

Allani karhun massiivinen keho nytkähtää eteenpäin, kun se suuntaa kohti havumetsän synkkiä syvyyksiä. Sen suupielet ovat kevyesti vaahdossa, kuin sillä olisi kovakin jano. Illan jo hämärtyessä saavumme paikkaan, jossa eläimet sulassa sovussa käyvät juomassa. Nyt paikalla oleva tuuheaturkkinen pieni peto väistää kunnioittavasti askelia ottaen, kun kaitsijani laskee massiivisen päänsä sammuttaakseen kasvaneen janonsa.

Karhean kielen osuessa lähteen pintaan, roiskeet leviävät kristallisina pisaroina pienen vesialueen reunojenkin ylitse, ja ahma-neito luikkii vielä kauemmaksi. Karhu nostaa päänsä kohden taivasta ja seuraan sen katsetta ihmetellen: Kaksi lumenvilkeää, suurehkoa

lintua lehahtaa päidemme ylitse vienosti äännähtäen. Ahma säntää kostean turpeen lennellessä niiden perään saaliin toivossa. Uusi ystäväni löntystelee rauhassa sen jälkiä pitkin eteenpäin.

Katselen haikeana kaunista lähdeettä sekä kirkkaan mustaa vettä, jotka häviävät näkyvistä, kun otso alkaa kivuta jyrkkää rinnettä alas, varoen jokaisen askeleensa raskautta liukkaalla kalliolla. Juurelle päästyämme ilta on jo niin pimeä, etten näe edessä olevaa maastoakaan kunnolla. Tunnen kuitenkin allani vahvan eläimen rauhalliset liikkeet, enkä hermostu: minulla ei ole aavistustakaan, missä koti on.

Tuulenpuuska kantaa korviini lehtien havinaa pimeistä korkeuksista, ja kohotan katseeni etsien rauhoittavia tähtiä. Yllätyksekseni ne loistavat rakoilevien koivujen välistä niin kirkkaana, että minulla menee hetki tottua niiden loisteeseen. Karhu hidastaa askelensa niin hiljaisiksi, ettei kokeneinkaan metsästäjä meitä löytäisi.

Yht'äkkiä kuulen loiskahduksen sivultani ja säikähdän: olemme huomaamattani saapuneet syvän lammen rantaan. Veden pinta on kuin mustaa jättä, ja seuraavan loiskahduksen tekijäksi paljastuu suurin hauki, mitä olen koskaan nähnyt. Sen harmaan vihertävä selkä viistää pintaa juuri ennen kuin vesien valtias sukeltaa takaisin syvyyksiinsä. Lammen pinta on jälleen rauhallinen, kuin kukaan ei olisi siinä koskaan elänyt.

Kauempana, lähellä vastarantaa huomaan kaksi kaunista, valkeaa joutsenta, liekö samat jotka lensivät ylitsemme kun pysähdyimme tervehtimään ahmaa metsälähteelle. Niiden takana harottavat pensaat liikahtavat ja näen kaksi kiiluvaa silmää, jotka kuitenkin peräänntyvät vikkellästi karhun murahtaessa niin kumeasti, että linnut säpsähtävät hereille: niitä ei häiritä enää tänä yönä.

Kuu paljastaa kalpeat kasvonsa, kun pilviverho siirtyy sivuun ja päästää sen heijastamaan maahan. Huokaisen kun valo paljastaa vastarannan lehtimetsikön upeat ruskan sävyt: puut ovat loisteli-aita, joidenkin lehdet tulipunaisia, toiset kirkkaan keltaisia. Joukkoon mahtuu vielä monta täysin vihreää oksaa. Erään matalan, jo rusehtavan koivun oksalla, suuri komeat kulmat omaava täplikäs

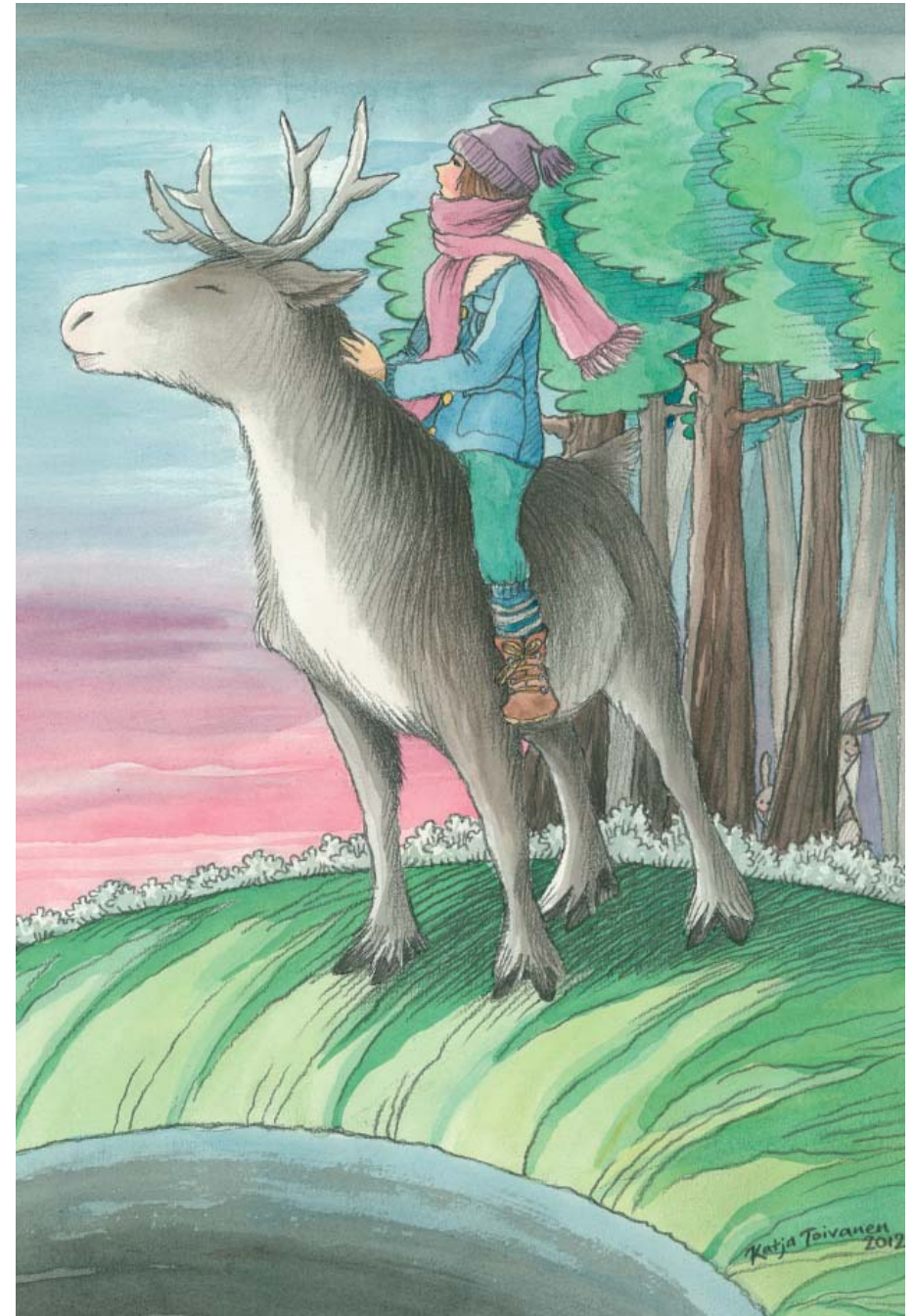
huhkaja huhuilee kovaa keskiyön merkiksi.

Toiselta sivultani kuuluu rasahdus ja komean karhu-ratsukkoni korvat värähtävät. Ensin esiin lipuvat valtavat nukkauset sarvet, joiden on hankalaa tunkeutua matalimpien oksien läpi. Niitä seuraavat sympaattinen, tummanharmaa karvainen naama ja valkea kaula, pitkulaisen poronruumiin saattelmana. Olento rimpuilee hieman pitkien jalkojensa takertuessa pensaikkoon, mutta lopulta se pääsee luoksemme.

Karhu-uros haukottelee niin, että sen kitaan mahtuisi ahma-neiti tuttavineen, saati sopoliperheen koko suku, ja se laskeutuu polvillen maahan. Hypähdettyäni pois se kääntää ääntäkään päästämättä selkensä ja katoaa metsän siimekseen. Poro tökkää minua hellästi turvallaan selkään saaden minut hätkähtämään, miltei kaatumaan lammen hyisiin vesiin hauen seuraksi.

Kapuan uuden oppaani selkään ja hytisen, kun taivas alkaa jo sirotella päälleni valkoisia hiutaleitaan. Talven sitkeä valvoja, poro, kääntää katseensa kohti metsää ja lähtee tasaisesti laukkaamaan kohti retkeni alkupistettä. Uni painaa jo silmiäni, ja kylmä koskettaa kaulaani, kunnes varjoista hypähtää hassukasvoinen ja tuuheahäntäinen pieni näätä syliini. Se kapuaa ketterästi harteilleni, sen pitkä selkä kaartuu vaivatta kapoisen niskani ympäri, ja asettaa paksun häntänsä kaulalleni.

Kun pääsemme pois metsästä, lumi on jo peittänyt rakkaan peltomme, vilja on pakattu hyvin kestäviin säilöihinsä ja vain talosta tuleva takka-tulen loimu paljastaa minun löytäneen tieni takaisin. Kuutamono valaisee matkan viimeiset rippeet, ja kun taas laskeudun omille jaloilleni, ja syvä hiljaisuus on vallannut yön, taivaalta kantaa paukahdus, joka voimistuu kuin laukaus kuulaassa talviilmassa. Nostan katseeni ja kasvoni syttyvät kirkaaseen väriloistoon kun taivaalla leimuavat tulet riehuvat kuin ne olisivat olleet koko pienen ikänsä suljettuna häkkiin ja nyt päässeet vihdoinkin vapaiksi.

IV

Syksy

Raija Liikamaa

Syksyiset lehdet varisevat maahan
Istahdan kannolle, katselen
väriiloistoa luonnon. Tunnen sammaleen tuoksun.
Mustikanvarvun päälle istahtanut pieni perhonen.
Sen siivet harmaan valkoiset.
Ajattelen, minne matka senkin vie? Onkohan pitkä tie?

Syksyisen maan rauha, kätkee monta pientä kulkijaa.
Jos katselet huomaat, polkuja eri suuntiin.
Jokaisella polulla suunta, pois ja takaisin.
Kadoten metsän kätköihin.

Syksyisen maan rauha, hiljaisuus.
Kuin ihme sinussa. Tunnet olet osa sitä.
Väriiloisteessa syksyn.

Sammaleet, kosteat yön jäljeltä.
Perhonen, hetken häivähdys. Kadonnut.
Nousen ja kiiruhdan.
Uusi alku!
Tie, polku, kostean kanervikon reunassa.
Jatkan matkaa...

V
Metsä
Heidi Laine

Metsänhengetär, jonka iho oli läpikuultava, leijui muutaman sentin maanpinnan yläpuolella ja kulki eteenpäin. Hänellä oli kukkasista ja erilaisista ruohoista tehty hame, joka kahisi hiljaa. Hameesta kuului myös surinaa, mutta se johtui ampaisista, joita kukkien tuoksu houkutteli paikalle. Metsänhengettärellä oli myös huivi, joka liehui hänen perässään, mutta kun sitä tarkemmin katseli, huomasi että ei se mikään huivi oikeasti ollut. Hän oli vain vanginnut palan tuulta ja solminut sen kaulansa ympärille.

Metsänhengetär hyväili pitkillä sormillaan puiden runkoja. Toisinaan hän pysähtyi halaamaan puita, jotka kuiskailivat hänen korviinsa ilojaan ja surujaan. Toiset puut olivat iloisia, että metsässä

oli käynyt ihmisiä, jotka olivat olleet kovin ystävällisiä, roskat oli kerätty, eikä yhtäkään oksaa ollut katkaistu. Jotkut puut kertoivat peloistaan. Ne pelkäsivät sitä, että isot, jyrisevät koneet tulisivat ja kaataisivat kaikki puut metsästä. Metsänhengetär yritti lohduttaa, tämä metsähän on luonnonsuojelualue, isojen koneiden ei ole lupa tulla tänne.

Hän jatkoi kulkuaan, kaulaan sidottu tuulenpala liehui villisti hänen perässään ja halusi takaisin vapauteen. Metsän paras mustikkapaikka, metsänhengetär ajatteli ja pysähtyi. Maa hänen alapuolellaan oli kauttaaltaan täynnä mustikanvarpuja, joista kasvoi isoja mustikoita ja niitä oli paljon. Hän kumartui ja söi mustikoita kaksin käsin. Kuten pienillä lapsilla, metsänhengettärelläkin kasvot olivat iloisen siniset suun ympäriltä.

Hän jatkoi matkaansa metsän keskellä olevalle aukiolle, jossa

Katja Toivanen

peuralaumoilla oli tapana käydä ja siellä niitä oli tälläkin kerralla. Metsänhengetär lähestyi viiden peuran laumaa hitaasti ja ääntäkään päästämättä, hän ei halunnut pelästyttää niitä. Tosiasiassa eläimet eivät pelänneet metsänhengetärtä, hän oli aina tervetullut niiden joukkoon. Kuten puut, eläimetkin kertoivat hänelle ilojaan ja surujaan. Toiset olivat nähneet ihmisiä, jotka olivat vaitonaisina tarkkailleet peuroja. Toiset taas olivat nähneet sellaisia ihmisiä, jotka eivät olleet vain tyytyneet tarkkailuun, vaan olivat melunneet ja uhkaavan oloisesti lähestyneet peuroja, jotka olivat säikähtäen juosseet karkuun. Kuten eläimiä, ihmisiäkin on olemassa erilaisia, metsänhengetär selitti peuroille ja silitteli niiden selän karkeaa karvaa.

Metsänhengetär kulki metsän toiseen laitaan, sinne jossa luonnonsuojelualue päättyy tai sinne mistä se alkaa. Hän kääntyi ja aloitti matkan toiselle laidalle, josta oli aiemmin lähtenyt liikkeelle, sillä tavalla hän kävi koko metsän läpi jokaisena päivänä. Jänikset ja oravat eivät juosseet häntä karkuun. Linnut istahtivat toisinaan hänen olkapäälleen ja lauloivat hänelle laulun. Käärmeet eivät sihissee ja esitelleet myrkkyhampaitaan, eivätkä sisiliskot pelästyneet ja pudottaneet häntiään hämähäköksi.

Ehkä jonain päivänä meistä jokainen ymmärtää ja kohtelee luontoa samoin, kuin metsänhengetär ja ehkä sinä päivänä saamme kuulla ikiaikaisia tarinoita, jotka ovat kulkeutuneet puulta puulle ja eläimeltä eläimelle. Ehkä.

VI

Aamulla

Marja-Liisa Hyvärinen

Usva leijuu järven yllä. Usva on niin tiheää, ettei vastarantaa näy. Aurinko pysyttelee vielä järven takana. Loppukesän aamut ovat hiljaisia. Ihmiset nukkuvat.

Alkukesän aamut räjähtävät silmille. Silloin linnut laulavat hysteerisinä. Laulut menevät päällekkäin, kilpailu on kovaa. Lauluista syntyy sellainen kaaos, että se saa ihmisen pyörittelemään päätään. Kasvit eivät onneksi hullaannu lintujen lailla. Vaikka tottahan toki ruoho ja kaikki ujon vihreät kasvit rakastavat aamullista aurinkoa, joka sallii niiden kasvaa miltei ympäri vuorokauden.

Minä valvon elokuun aamuina. Nousen ennen neljää. Aamuyöllä voi nähdä asioita, joita ei päivällä näe. Metsä ei ole koskaan tyhjä.

Eläimet liikkuvat siellä. Pysähdyn paikoilleni. Jähmetyn ja rupean puuksi. Linnut ja eläimet eivät säikähdä minua. Ne jatkavat elämäänsä.

Järven takaa kuuluu merkillinen ähkäisy. Onko siellä arka hirvi, jota pääsee harvoin näkemään? Jätöskasat ja sorkkien painaumat lähimetsien sammalissa kertovat kookkaan eläimen käynneistä. Männyn latvojakin on hävinnyt hirven turvan korkeudelta.

Aamu lämpenee ja usva ohenee. Elokuun päivät lupaavat paljon. On ehdittävä nauttimaan aamujen lisäksi maan antimista. Metsät pursuavat marjoja. Minun on mentävä katsomaan mitä kuuluu mustikoille ja mitä variksenmarjoille. Entäs tuleeko paljon puolukkaa?

Rannassa järviruokojen tupsut hehkuvat kullan, pronssin ja ruskean eri sävyissä. Kahden ruo'on välissä kimmeltää baskerinkokoinen hämähäkinverkko. Verkon kutoja odottaa aamiaista. Alkukesästä lintujen kotina toiminut ruovikko kuhisee hyönteisväkeä.

Katja Toivanen

Pian tajuan, että en ole ainut rannalla seisija. Vastarannalla seisoo uroshirvi. Painava eläin löytää sorkkallaan kantavan kohdan soistuneesta rannasta ja laskeutuu veteen. Se lähtee uimaan. Uinti on verkaista, polske kuuluu kauas. Hitaasti sarvipää siirtyy toiselle rannalle. Sen jalat tapaavat pohjan, se könyää pystyyn ja koikkelehtii metsään. Metsä on sen koti, sieltä se hamuaa syötävänsä ja saa elinvoimansa heinää ja puita rouskuttelemalla.

Aurinko nousee. Kaksi kurkea lentää auringon ohi kaula ja jalat ojennettuina. Loppukesällä kurkiakin näkee. Niiden poikaset ovat varttuneet lentokykyisiksi ja isän ja äidin läsnäoloa ei tarvita. Alkukesän kurjet pysyttelivät visusti piilossa ja kasvattivat poikasiaan suon kätköissä. Salaisesta lastenkamarista kiiri poikasten kerjuuääni kauas. Nyt ne käyvät nokkimassa rannasta karpaloita.

Eilen löysin suuren harmaan höyhenen pihamaalta. Pehmeän höyhenen kosketus teki mielen haikeaksi. Syksy tulee. Toiset meistä lähtevät, toiset jäävät tänne tutulle maankamaralle. Höyhenen vein talteen maljakkoon. Siellä se odottaa uutta kevättä ja kesää minun kanssani. Ja jos talvi tuntuu liian pitkältä, pehmeän höyhenen kosketus tekee hyvää.

VII

Hiiren kokoinen metsä

Tuula Mykkänen

Metsähiiri kohottaa etukäpäälänsä kohti korkeuksia. Pieni hiiren vartalo tärisee täyttymyksestä kuonon vetäessä suon tuoksua pikkuruisiin sieraimiin. Heinäkuun päivinä suo tarjosi metsähiirelle ja muille metsän eläville kultaisia, meheviä suomuraimia. Nyt on tullut aika hallaöiden ja kurkiaurojen.

Hiiri menee levolle heinien suojaan, pihlajan juurelle. Pihlaja on pyhä puu, karhu korprien kuningas, hirvi metsien kruunupää. Niin ovat ihmiset luokitelleet. Hiiri käpertyy heiniin, nimettä ja luokatta. Huomenna hiiren suun on aika nakerrella hallayön maakoistamaa puolukkaa. Hiiri hengittää. Samaa todellisuutta kuin vesipisara marjavarren lehdellä, karhun korvan karva, kuusen

kaarna, villisilmäinen oravapoika ja se metsän kumma kulkija, joka kävelee polkuja ja poluilta pois ja laulaa, omalla äänellään, metsään kuuluen.

Metsänkulkija laulaa: ”Ruislinnun laulu korvissani, tähkäpäiden päällä täysikuu. Kesäyön on onni omanani...” Metsähiiri vajoaa uneen. Se on suuri, kuten todellisuus on. Se saa myös rauhassa olla niin pieni kuin vain hiireksi syntynyt osaa olla. Metsässä ja metsän suojaissa todellisuudessa mikään ei ole väärin eikä olennaista ole nimet, luokat, koot ja arvojärjestykset. Hiiri on. Metsä on. Metsänkulkijan laulu helisee.

Iris Kinnunen

VIII
Maanpeitto
Riili Virtanen

Aiti ja tytär matkaavat lakkasuolle, äiti melkein hartaan odotuksen vallassa: suostuisikohan pohjoinen jakamaan aarteitaan. - Onpa komeaa metsää ja kivetkin polun varrella tosi kauniita.

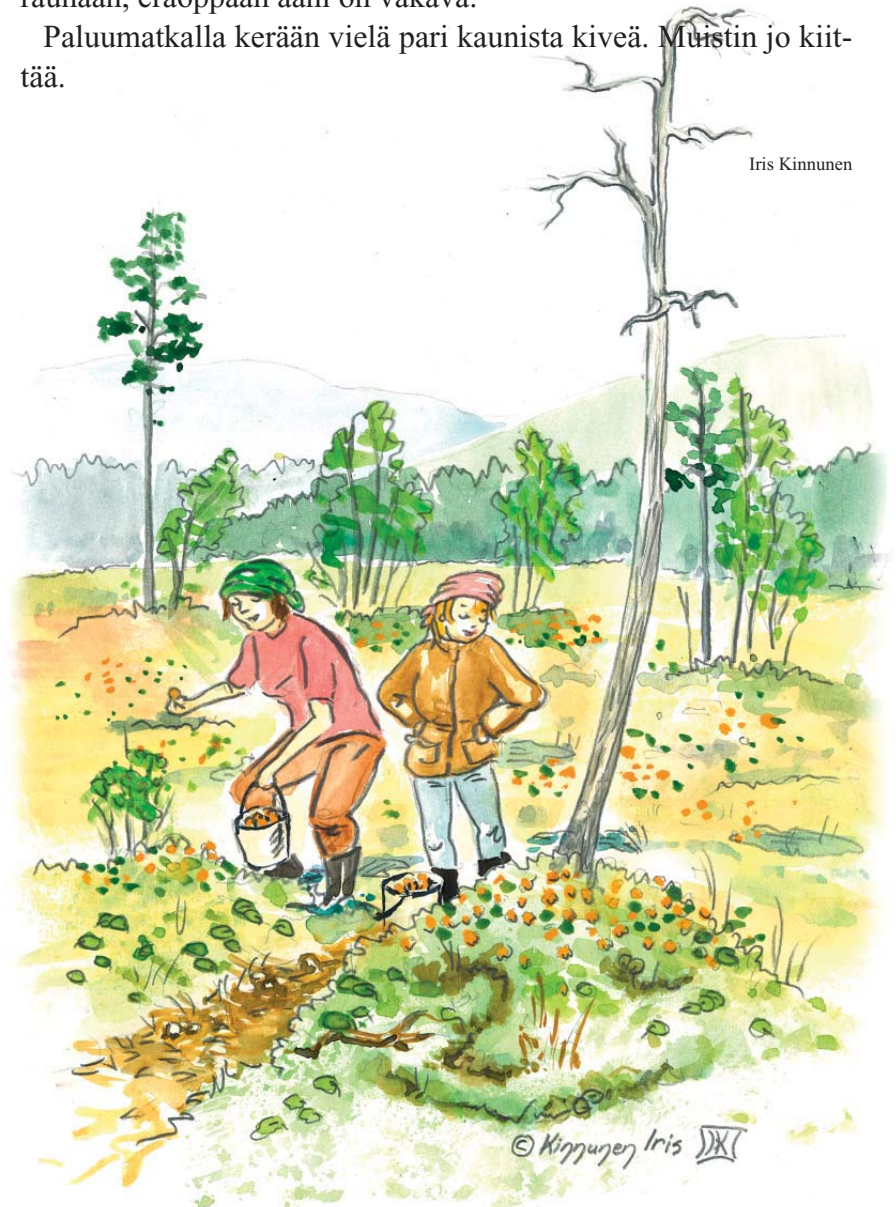
Suo lotisee saappaitten ympärillä. Lakkoja tuntuu olevan tosi harvassa, onkohan joku jo putsannut paikan. Jostain tulee mieleen tieto: Muistitko kiittää? Niinpä kerron metsänhaltijalle, miten hyvilläni olen hänen lahjastaan.

Seison puuta ympäröivän mättään vierellä, sen jonka äsken poimin tyhjäksi. Alan epäillä silmiäni, mätäs on keltaisenaan marjoista.

- Miten tämä voi olla mahdollista, tivaan tyttäreltäni. -Se on

ihan tavallista Lapissa, sitä kutsutaan maanpeitoksi. Metsän väkeä pitää kunnioittaa, silloin saa vastakaikua. Ei vaeltajakaan voi viedä mihin vaan; menninkäisten jaa maanväen kummut pitää jättää rauhaan, eräoppaan ääni on vakava.

Paluumatkalla kerään vielä pari kaunista kiveä. Muistin jo kiittää.

Iris Kinnunen

IX

Kaiku

Miku Hultkonen

Alkusyksyn aurinko paistaa pikkuisen metsän keskelle. On elokuu ja koulut ovat aloittaneet jokavuotisen luontoon tutustumisensa. Eleonoora, yksi metsän läpi vaeltavista ekaluokkalaisista, nostaa maahan pudonneen oranssin vaahteranlehden tutkittavakseen, muttei ehdi sitä kauemman aikaa ihailta, kun joku ryhmän pojista jo nappaa sen häneltä ja juoksee nauraen pois.

”Tuutsä koulun jälkeen meille?” kysyy Eleonooran paras kaveri, vaaleatukkainen Marika.

”Joo, kunhan mä soitan ensin äitille ja kysyn luvan.”

”Tytöt, tytöt! Joko on löytynyt tarpeita kasviota varten?” opettajista toinen, joka kulkee jonon hännillä, kyselee koululaisten tehtävän perään. Ensimmäisen luokan oppilaiden oli tarkoitus koota yhdessä kukkia, heiniä, lehtiä ja muuta kasvillisuutta yhteistä

kasviota varten.

”Mua ei kiinnosta ollenkaan”, Marika kikattaa kuiskaten Eleonooran korvaan.

”Oli mulla yksi sellainen lehti, mutta Pasi vei sen!” Eleonoora sen sijaan vastaa reippaasti opettajalleen osoittaen samalla sormellaan poikaa, joka lehden häneltä otti.

”Oli vai? Mikä lehti se oli?”

”En mä tiedä. Joku oranssi. Ja se oli hassun muotoinen.”

”Pasi!” opettaja huutaa pienelle lippalakkipäiselle pojalle, joka kulkee nyt jonon alkupäässä. ”Veitkö sä Eleonooran lehden?”

Poika kääntyy katsomaan vuoroin sekä Eleonooraa että opettajaa. ”No joo.”

Opettajan ei tarvitse toista kertaa asiasta edes mainita, kun Pasi jo kaivaa tuulipukunsa taskusta ryppyisen vaahteranlehden.

”Sä oot tuhonnut sen!” Eleonoora kiljaisee, kun poika tuo lehden takaisin hänelle.

”Ei Pasi varmaan tahallaan sitä rikkonut. Sitä paitsi, meillähän on vielä aikaa etsiä toinen samanlainen”, opettaja sovittelee lasten välejä lohduttaen samalla pikkutyttöä.

”Ei toista samanlaista olekaan”, Eleonoora kuiskaa hiljaa, mutta sanat jäävät muilta kuulematta, kun Marika tarttuu hänen käteensä ja johdattaa hänet opettajan huomaamatta kauemmas muusta ryhmästä.

”Minne me ollaan menossa?” Eleonoora haluaa tietää. Retki on jo melko loppuillaan eikä Eleonoora oikeastaan haluaisi eksyä luokastaan - vielä vähemmän hän haluaa joutua opettajiensa läksyttämäksi. Mutta Marikaa moinen ei tunnu pelottavan, hän vain naurahtaa.

”Mä haluan näyttää sulle yhden paikan”, tyttö selittää innostuneesti.

Metsä vain syvenee ja syvenee, kun kaverukset tarpovat eteenpäin. Lehdet rahisevat kumppareiden alla ja tuuli alkaa tuntua viileältä; äitinsä huomautuksesta huolimatta Eleonoora ei ollut laittanut kaulaansa edes huivia kouluun lähtiessään.

”Onko sinne vielä pitkä matka?”

”Ei, me ollaan kohta perillä!” vastaa Marika ja säntää juoksuun.

Eleonoora seuraa Marikaa aina suurelle kivelle asti. Kiveä ympäröi tiivis joukko kuusia ja muutama vanha pihlaja - kivi itsessään on ulkopuolelta melkein kokonaan näkymättömissä. Aivan sen vierellä liplattaa pieni puro.

”Tässäkö se nyt sitten on?” Eleonoora kysyy ja repii takkinsa vetoketjua ylemmäs.

”Joo!” Eleonooran puhelin alkaa soida heti Marikan vastattua hänen kysymyksiensä.

”Ope”, tyttö kuiskaa toiselle vilkaistuaan puhelimensa vilkkuvaa näyttöä. ”Mitä mä nyt teen?”

”Mykistä se.”

”Mitä? Nehän huolestuu!”

”No anna mä vastaan sille”, Marika kivahtaa ja ottaa puhelimen Eleonooralta.

”Marika Eleonooran puhelimessa... Me mentiin jo meille... Joo, mä asun ihan lähellä... Joo, okei.”

Puhelun päätyttyä Eleonoora haluaa heti tietää, mistä on kyse. Marika kertoo, ettei heillä ole enää mitään hätää; opettaja luulee heidän olevan nyt Marikan luona eikä odota heitä kouluun loppupäiväksi.

”Ja nyt! Arvaa mitä”, Marika huudahtaa yllättäen.

”No?”

”Tämä paikka”, vaalea tyttö vilkuilee innoissaan ympärilleen. ”...täällä on taikaa.”

Muutamaa päivää myöhemmin Eleonoora istuu kotonaan televisiota tuijottaen. Hänen äitinsä on vielä töissä ainakin kolme tai neljä tuntia ja isänsä työmatkalla Ruotsissa loppuviikon. Tylsyyksissään Eleonoora ei keksi muuta tekemistä kuin soittaa Marikalle. Puhelun aikana paljastuu, että toinen tyttö on kotiaarestissa heidän luontoretken aikaisen karkaamisensa takia.

”Vai taikaa...” Eleonoora kuiskaa tyhjälle huoneelle ja päättää lähteä katsomaan puiden ympäröimää suurta kiveä uudestaan.

Vaatteet päälle saatuaan ja puhelimensa sekä avaimensa taskuun sujautettuaan hän lähtee vaeltamaan kohti metsää.

Paikka näyttää samalta kuin alkuviikostakin. Tuuli puhaltaa kuusien latvuksissa ja äänistä päätellen jossain kaukaisuudessa tikka tekee koloaan puunrunkoon. Edelliselläkin kerralla Eleonoora oli haltioitunut paikan kauneudesta, muttei jäänyt tutkimaan sitä tarkemmin, koska ajatus opettajien huolesta ja mahdollisesta rangaistuksesta jyskytti hänen takaraivossaan.

Silti hän muistaa sanat, jotka Marika oli lausunut ennen heidän lähtöään.

”Onpa tylsää, ne olennot eivät asukaan täällä enää...”

Eleonoora oli kysynyt työltä, mitä olentoja tämä tarkoitti, mutta Marika oli vain nauranut.

”En mitään kai, luulin mummin puhuneen totta!”

Ajatukset edellisestä vierailusta karkaavat Eleonooran mielestä nopeasti, kun joku rykäisee.

Tyttö päästää pienen kiljaisun ja kääntyy katsomaan sinne, mistä ääni kuului: kiven päälle.

Ja toden totta, kivellä istuu pieni olento. Sillä on paljaat varpaat, laiha ruumis ja suuret, oravamaiset korvat. Sen viirusilmät ovat tarkentuneet Eleonooraan itseensä.

”Hyvää päivää, vieras”, olento tervehtii hieman ontuvalla ihmiskielellä.

”P-Päivää. Mikä sinä olet?” Eleonoora kysyy hieman arasti. Hän ei ole varma, haluaisiko jäädä ottamaan selvää otuksesta vai paeta, mutta koska olento ainakin toistaiseksi vaikuttaa vaarattomalta, hän päätyy ensimmäiseen vaihtoehtoon.

”Hmph”, olento pudistelee päätään pettyneenä. ”Vai ’mikä’ minä olen..? Monet ihmiset ovat minut nähdessään kutsuneet minua metsänpeikoksi, mutta sekin on vain yksi teidän ihmisten keksimistä termeistä. Oli miten oli, nimeni on Kaiku.”

”Kaiku... Minä olen Eleonoora. Hauska tavata.” Ja niin Eleonoora istuu kiven laidalle.

”Asutko sinä täällä, Kaiku?”

”En oikeastaan. Tämä on yksi lempipaikoistani, mutten asu missään. Kierrän metsiä ja talvet nukun luolissa”, peikko selittää omalla hitaalla tavallaan.

”Luolissa, eikö niissä ole kamalan kylmä?” Eleonoora kysyy ihmeissään.

”Ehkä ihmisille olisi.”

”Oletko sinä siis eläin, jos et ole ihminen? Ja jos et ole ihminen, kuinka voit ymmärtää minua?”

Kaiku alkaa nauraa ensimmäistä kertaa Eleonooran kuullen. ”Eläin vai ihminen? Sellaisetko ovat luokittelunne? Minä en ole ihminen, se on totta. Mutta ihminen on eläin myös, se vain unohtaa sen usein. Pelottavan usein”, olento selittää hiljaa.

”Pelottavan... mitä tarkoitat?” Eleonoora yrittää saada katsekontaktia peikkoon, mutta turhaan.

Kaikun katse on ja pysyy tiiviisti sammaleisessa maassa.

”Olen elänyt satoja vuosia, pidempään kuin yksikään ihminen koskaan. Aiemmin, kun ihmiset eivät vielä tunkeutuneet kaikkialle, meillä peikoillakin oli vielä helppoa asuinsijojemme kanssa. Nyt olen joutunut luopumaan yli kymmenestä kodistani metsien

Iris Kinnunen

tuhoutumisen takia. Ihminen kaataa puut eikä välitä muista elävistä lainkaan.”

”Mutta sinähän sanoit aiemmin, ettet asu missään!”

”Totta, enää en uskalla kutsua mitään paikkaa kodikseni. Mikään ei ole enää pysyvää.”

Vaikka Eleonoora onkin vasta 7-vuotias, hän tajuaa milloin kannattaa pysyä hiljaa. Peikollakaan ei tunnu olevan aiheeseen mitään lisättävää, joten he istuvat suuren kiven päällä täyden hiljaisuuden vallitessa pitkän aikaa.

Syksyn mittaan Eleonoora vieraillee katsomassa Kaikua usein. Jopa Marika huomautti kerran, ettei toisella työllä tunnu olevan aikaa hänelle. Eleonoora ei huolestunut; hänestä tuntuu, että mitä enemmän hän kuuntelee metsänpeikon kertomuksia, sitä enemmän hän oppii maailmasta ja jopa itsestään. Metsässä tosiaan on taikaa - ei ehkä sellaista, mitä Marika luuli siellä olevan, mutta taikaa kuitenkin!

Eräänä lokakuuisena lauantaiamuna Eleonoora saapuu taas kiven katsomaan, olisiko peikko paikalla. Alkuun Kaikua ei tunnu näkyvän missään, mutta Eleonoora, joka on jo ehtinyt tottua olennon jatkuvaan vaeltamiseen, jää istumaan kiven päälle.

Muutaman hetken kuluttua pieni peikko loikkaakin kuusen oksalta suoraan tytön viereen.

”Huomenta”, Eleonoora toivottaa ystävälleen.

”Oikein hyvää huomenta, on ilo nähdä sinua - kenties viimeistä kertaa.”

”Mitä, miksi muka viimeistä?” Eleonoora huudahtaa enemmän kuin järkyttyneenä.

Samalla hetkellä alkaa sataa vettä. Aivan kuin itse metsä kyynelehtisi.

Kaiku katsoo tyttöä suoraan tämän sinisiin silmiin ja hymyilee.

”Me metsänpeikot haluamme pysyä erossa ihmisistä. Sinun kohdallasi tein poikkeuksen, sillä vaikutit - ja oletkin sitä - monia ihmisiä kypsemmältä, valmiilta kohtaamaan minunlaiseni ”hirviön”...”

”Et sinä ole hirviö!” Eleonoora keskeyttää peikon selostuksen ja

pidättelee kyöneleitä sateen valuessa pitkin hänen kasvojaan.

”Juuri tuon takia halusin näyttäytyä sinulle, puhua kanssasi. Sinusta on tullut minulle hyvä ystävä, mutta siitä huolimatta on parempi, ettemme enää tapaa. Olen menossa tänään talviunille salaiseen paikkaan ja unesta herättyäni vaihdan taas metsää. Kenties palaan tänne vielä joskus, vuosien kuluttua, mutta...”

Ilmeisesti peikko ei tiedä itsekään, miten olisi asiansa parhaiten ilmaissut, sillä se vaikenee.

Lyhyen hiljaisuuden jälkeen Eleonoora huokaisee. ”Ymmärrän.”
”Joka tapauksessa, ota tämä muistoksi minusta.”

Peikko ojentaa tytölle pienen valkoisen kiven. Siinä on paljon erikoisia kulmia ja se hohtaa olennon kämmenellä kuin helmi simpukassa. Eleonoora sulkee kiven omaan nyrkkiinsä ja katsoo peikkoa.

”Olen aina vieroksunut teidän lajianne, vihannut sitä suorastaan. Olen nähnyt ihmisten tuhoavan niin paljon, kuullut teistä pahoja asioita ja päättänyt, etten koskaan olisi missään tekemisessä yhdenkään ihmisolennon kanssa. Silti, sinut tavattuani voin nyt sanoa olleeni väärässä. Ihmisiä löytyy kyllä pahojakin, mutta kaikki eivät suinkaan sellaisia ole. Niin kauan, kuin sinunlaisiasi on olemassa, meillä on toivoa. Ja meillä tarkoitan meitä kaikkia... eläimiä, ihmisiä, metsiä: kaikkea elävää.”

Kuluvan talven aikana moni kommentoi Eleonooran uutta kau-lakorua, pientä valkoista helmeä ketjun päässä. Vastaukseksi Eleonoora toteaa vain saaneensa kiven tärkeältä ystävältä. Marikalle hän avautuu hieman enemmän. ”Tiedätkö, tämän kiven saamisen jälkeen olen alkanut uskoa taikuuteen... mutta sitäkin enemmän luontoon, ihmeisiin ja toivoon.”

”Eihän tuossa ole mitään järkeä”, Marika huokaisee kärsimättömästi.

”Aina ei tarvitse ajatella järjellä, kunhan on hyvä ihminen.”

Ja vaikka Eleonoora saattaakin olla vasta pieni tyttö, yksi luontoretki kohtaamisineen opetti hänelle paljon... Jopa enemmän, kuin yksi ihmisikä monelle muulle.

X

Miten ihmiset oppivat syömään lakkoja

Anna-Emilia Hietanen

Kylän vanhukset kertoilivat usein, miten haltijat polttivat öisin suolla aarnivalkeitaan ja puhdistivat tulella aarteitaan. Antti, köyhä mies, kuunteli aina näitä kertomuksia kaihoten. Aarteelle olisi hänelläkin käyttöä. Hän halusi ostaa maata, eikä olla ikuisesti toisten renkinä. Aunekin ehkä suostuisi hänen vaimokseen, jos hänellä olisi oma mökki.

Kerran Antti sitten päätti lähteä etsimään aarretta Hiidensuolta, jossa oli nähty useasti aarnivalkeita. Kerrottiin, että sinne oli kauan sitten hukkunut joukko kuninkaan miehiä, jotka olivat vieneet hopeaa ja kultaa mukanaan vetiseen hautaansa. Antti pakkasi repuunsa ruokaa ja huovan ja otti mukaansa lapion. Köysiäkin hän otti varmuuden vuoksi, sillä Hiidensuo oli petollinen paikka.

Antti lähti reppuineen yön selkään, sillä hän ei halunnut kertoa kenellekään määränpäästään. Vaellettuana aikansa Antti saapui Hiidensuolle. Kaukana keskellä suota hän näki aarnivalkeiden hohkaavan sinistä valoaan. Koska Antti ei tuntenut suota hyvin, hän päätti painaa virvatulien paikan mieleensä ja mennä tutkimaan paikkaa vasta seuraavana aamuna.

Aamun ensimmäisten säteiden kajastaessa Antti sitoi köyden toisen pään suonreunan paksuimpaan koivuun ja toisen pään vyölleen. Hän jätti reppunsa koivun juureen, otti lapionsa ja lähti varovasti kulkemaan kohti paikkaa, jossa oli edellisenä yönä nähnyt sinisen liekin. Suomaa litisi jalkojen alla ja monesti Antti oli astua harhaan, kun se, mikä näytti polulta, osoittautuikin upottavaksi hetteeksi. Lopulta hän kuitenkin pääsi sinne, missä suurin virvatuli oli palanut. Hän alkoi kaivaa mutaista turvetta, hän kaivoi ja kaivoi koko

Katja Toivanen

päivän, mutta aarretta ei löytynyt. Antti palasi jälkiään takaisin, söi hiukan leipää ja kimpaleen juustoa ja nukahti väsyneenä koivun juureen.

Yöllä hän heräsi ja näki taas aarnivalkeita. Mutta tällä kertaa ne häilyivät ja tanssivat eri paikassa kuin edellisenä yönä. Antti painoi taas paikan tarkasti mieleensä ja etsi sen seuraavana aamuna. Mutta kävi aivan kuten aiemminkin: vaikka Antti kaivoi koko päivän, hän ei löytänyt aarrehautaa.

Yöllä Antti näki, että aarnitulet paloivat taas eri paikassa. Piilottivatko haltijat joka yö kultansa ja hopeansa uudestaan? Vai pitivätkö ne häntä pilkkanaan? Tällä kertaa Antti kuitenkin päätti olla viisaampi. Hän sitoi taas köyden tiukasti koivuun ja vyölensä ja lähti kohti suurinta virvatulta. Yöllä suolla oli vaikeaa kulkea ja kerran hän astui suonsilmäkkeeseen ja upposi reisiään myöten. Ilman köyttään hän ei olisi päässyt enää ylös. Kun Antti sitten vihdoinkin pääsi lähelle virvatulta, kalpea sininen liekki katosi yhtäkkiä. Antti alkoi kuitenkin taas kaivaa, mutta edelleenkään ei onni suosinut. Lopulta hän istui väsyneenä mättäälle ja päätti, että palaisi kotiin. Haltijat eivät selvästikään halunneet antaa hänelle kalleuksiaan.

Juuri silloin kuu pilkisti pilven takaa ja Antti näki ympärillään pieniä kullankeltaisia palloja, juuri siinä, missä aarnituli oli aiemmin häilynyt. Hän innostui kuvitellessaan, että oli vihdoinkin löytänyt kultaa. Mutta hänen pettymyksensä oli suuri, kun hän poimi yhden kultaisen pallon kämmenelleen ja huomasi, että se ei ollutkaan kultakimpale, vaan suuri, kaunis marja, jollaista hän ei ikinä ollut nähnyt. Hän aikoi jo viskata marjan kädestään, kun nälkä kurisi vatsassa. Antti nakkasi marjan suuhunsa ja tunsu, miten sen erikoinen, herkullinen maku levisi kielelle. Marjan maku oli yhtä aikaa hiukan suolainen ja makea. Se maistui erilaiselta kuin mikään muu marja, jota Antti oli ikinä maistanut. Hän maistoi toisenkin marjan, ja kolmannen, ja neljännen... Syötyään kyllikseen marjoja Antti nukahti.

Aamulla hän kulki mättäältä mättäälle ja keräsi reppunsa täyteen

ihania kultaisia marjoja. Kun reppu oli vihdoinkin täynnä, Antti palasi kotiinsa. Kylällä kaikki ihmettelivät, missä Antti-renki oli oikein ollut. Antti ei suostunut kertomaan salaisuuttaan, mutta antoi kyläläisten maistaa herkullisia marjojaan. Nämä ihastuivat ihmeellisten kultamarjojen makuun ja toivat Antille jauhoja, munia ja lihaa marjojen vastikkeeksi. Kun marjat loppuivat, Antti hiipi taas yön pimeydessä kohti Hiidensuota niin, ettei kukaan nähnyt, keräsi kultaisia palleroita koko päivän ja myi niitä taas seuraavana päivänä palattuaan kyläläisille ruokaa ja rahaa vastaan. Hän alkoi kiertää toisissakin kylissä ja myydä marjoja talollisille. Hiidensuo tarjosi kultaisia marjojaan pitkälle syksyyn, ja kun marjakausi lopulta päättyi, oli Antti saanut säästöön jo sen verran, että pystyi kosimaan Aunea. Hän oli sittenkin löytänyt aarnivalkeiden aarteen.

XI

Kaarnan henki, metsän emäntä

Kirsi Lahtia

Stun kaatuneen männyn rungolle, aivan siihen tupasvillan viereen. Se heiluttelee valkeita villojaan edestakaisin tuulen mukana. Kosketan niitä kädelläni ja ne kiertyvät toisiinsa ja laskeutuvat harteilleni lämpimänä huivina.

Kettu vilahtaa suon laidalla. Se liikkuu varoen, tarkastelee vai-vihkaa suuntaani. Sitten se ottaa kannonkolosta suuhunsa pienen heinistä punotun korin ja kierrellen ja kaarrellen se saapuu luokseni. Korissa on oranssinkeltaisia hilloja. Kettu tuo ne kiitokseksi kun poistin sen tassusta piikin. Hiljaa se laskee korin maahan ja poistuu paikalta samalla lailla kierrellen ja kaarrellen kuin se saapuikin. Otan marjan korista ja maistan se makeaa ja samalla kirpeää makua, siemenet rouskutan hampailla rikki.

Ilta alkaa hämärtyä, viimeinenkin tuulenvire tyyntyy. Lammen peilityynelle pinnalle kerääntyy usvaa, joka aavemaisena liikkuu pohjoiseen päin. Väsymys painaa ruumistani ja käperryn sammaleiseen koloon, tupasvillahuivin alle. Huuhkaja saapuu paikalle vartioimaan untani. Katselen vielä hetken taivaalle, seuraan miten linnunradan tuhannet tähdet kirkastuvat loistamaan kuin pienet kynttilät.

Nukun raskaasti ja unettomasti. Huuhkajan vaativa huhuilu herättää minut. Se istuu aivan pääni vieressä ja katsoo närkästyneesti suurilla silmillään. Oksien rapsahtelu saa minut valpastumaan nopeasti.

Lammen rannassa kulkee susien saattue, enkä minä jää niiltä huomaamatta. Ne sanovat toisilleen: se on elävä vaikka onkin puuta. Ne katsovat minua pitkään keltaisilla silmillään ja jatkavat sitten matkaansa.

Käyn vielä hetkeksi sammaleelle makaamaan. Linnunrata on nyt kadonnut ja taivaankannen on vallanneet riehackaat revontulet. Ne ruoskivat taivasta äänettömästi vihreän ja punaisen sävyillä. Levottomasti ne kulkevat taivaalla eteenpäin, mihin lie niillä kiire.

Auringonsäde kutittelee minut hereille. Venyttelen pitkään ja harastaasti, kuulen, miten kehoni natisee kuin vanha puulattia. Noukin ketun antamasta korista kauniit marjat suuhuni yksitellen. Voisiko päivänsä paremmin aloittaa?

Sitten on aika aloittaa uusi päivä. Vaellan suolta pois ja laskeudun kuruun. Vastan tulee eläimiä, suuria ja pieniä. Hirvi kulkee ohi vain vilkaisten nopeasti. Riekkö ojentaa siipeään ja suoristan varoen sen taittuneet sulat. Päästän jäniksen irti ansasta. Karhuemo murahtelee pennuilleen komentoja jostain piilosta. Hurjasti rapistellen kiipeävät pennut honkaan, muka piiloon. Sieltä ne kurkkivat pienillä nappisilmillään, seuraavat kulkuani, yrittävät painaa muistiinsa minut, elävän puun.

Matkallani poimin marjoja syödäkseni ja leikkaan männystä palan kaarnaa nakerrettavaksi. Palatessani takaisin suon laidalle alkaa ilta taas hämärtyä. Nyt en palaa sammalkolooni, vaan annan

varpaitteni juurtua syvälle turpeeseen ja verhoan vartaloni haapapuulla ja kasvatan hiuksistani lempeästi suhisevan latvuston. Käteni nostan ylös oksiksi, jotta voin havisutella lehtiäni tuulen vireessä. Tänä yönä olen puu, vaikka olenkin elävä.

Sitten kohta saapuu vihdoinkin talvi. Tämän talven olen koivu, pieni käppyräinen vaivaiskoivu tunturin rinteellä. Taistelen tuulta ja pakkasta vastaan. Nautin kaamoksen hämärästä ja kiritän revontulia eteenpäin. Sitten keväällä minä kerään oksilleni kuuraa, pyydän tuulta ravistelemaan oksiani ja annan kuuran hajota tuhansina kimmeltävinä lumikiteinä takaisin tunturiin.

Keväällä minä muutun taas eläväksi. Nostan juuret maasta ja lasken käteni latvasta. Autan kevättä iloitsevia eläimiä. Parannan pienen peuran katkenneen jalan ja nostan koloon juuttuneen ahman pojan. Kaikki ovat niin iloisia ja riehackaita, kun aurinko taas

Katja Toivanen

saapuu Pohjolan perukoille.

Kesän korvilla pyydän taas pöllöjä valvomaan untani kun painaudun sammaleelle nukkumaan. Eivät sudetkaan minulle enää naura, kun poistan katkenneita hampaita, oikaisen taittuneen hännän ja sivelen karvattomaan kohtaan taas kasvua.

Siinä menee minun kesäni, kerään keskiyön auringosta voimaa talvea varten. Vuodenkierto on kohta taas mennyt, ruska saapuu värittäen maiseman ennen kaamoksen pimeyttä. Eläimet vaipuvat hiljalleen talvehtimispaikoilleen, tunturiin ja kallion koloihin.

Ensi talvena taidan olla suuri kuusi, tuolla suon saarekkeella. Ulotan suuret oksani maahan asti. Koska talvi tuntuu tulevan pian, kutsun suojaani pieniä jäniksiä ja kesken kasvuisen ketun. Yhdessä ne jaksavat odottaa pakkasten yli, lämmittävät toinen toisiaan, kylki kyljessä.

Siellä me sitten odottelemme kevättä, joutsenten laulua ja kurjen huutoa. Sellaista on minun elämäni, toisinaan eläväinen, toisinaan puu.

XII

Tunturien hekuva sointi

Xirsi-Marja Korahieff

Astun viileään, lähes hyiseen jokeen. Aamu on kuulas, ja matkani alkaa auringon oranssiksi värjäämässä todellisuudessa. Väriiloistoaan aloitteleva ruska helmeilee joen pinnalla leijuvaan usvan takaa, ja vaelluksestani on tulossa uskallusta vaativa, mutta sydämeni palon vapauttava kokemus. Olen tehnyt näitä matkoja ennenkin vaihtelevin reitein ja eväin. Jokaisella kerralla ylitän kuitenkin ensimmäisenä tämän saman joen, joka virtaa hitaasti ja kylmänä oikealle alavirtaan. Veden kylmyys rajaa aistejani ja keskittymiseni kohdentuu vain joen ylittämiseen tarvittavaan havainnointiin. Olen käärintä lahkeeni ja kannattelen kookasta reppua käsivarsillani.

Mukana repussa on vain perusvarustus, sillä jokaiselta päivämat-

kalta on tulossa paljon lisää uutta mukaani. Olen silmäillyt kartasta mahdollisia yötupia ja tiedän jo tässä vaiheessa, että minulla tulee olemaan vaikeuksia valita niistä vain rajattua määrää. Haluaisin lähes kuumeisesti yöpyä niistä jokaisessa ja pitkittää matkaani, saada kokea kaiken sen, mitä tämä kumpuileva avaruus voi minulle tarjota. Kuljen yksin ja vain matka itsessään opettaa minua. Yksin askeltaminen sopii minulle, ja vaellan hiljaisuudessa, jossa vaistoni ja tunteeni sulautuvat luonnon asettamiin sääntöihin.

Ylitän joen ja astun jäkälien ja sammalten karhealla sametillaan peittämälle rannalle. Kuivaan jalkani ja käärin rauhallisesti lahkeeni alas. Otan repusta jalkineeni, laitan ne huolellisesti jalkaani ja nostan repun selkääni. Olen jo valmiiksi korkealla, ja raikas viileä ilma on helppoa hengittää. Ensimmäinen tunturi näkyy suoraan edessäni kauniina mutta vaativana. Matkani on tällä kertaa pidempi

Iris Kinnunen

kuin koskaan aikaisemmin. On mahdollista, että jään tänne jopa pysyvästi. Tunnen, että kaikki on juuri niin kuin kuuluu olla - tämä on minulle oikea tapa elää.

Päivä avautuu kauniiksi ja seesteiseksi umpuilmaksi. Lähden nousemaan rauhallisesti ja vakain askelin joelta ylöspäin. Täällä on syytä pitää mielessä, että hitaasti pääsee kauas. Tuntureiden luonto imaisee minut hetkessä taikapiiriinsä, jossa aika katoaa ja minuus sulautuu osaksi veden, tuulen ja maasta ponnistavien kasvien elämänrytmiä. Ylitän kivikkoa, jossa vilahtelee hurjaa vauhtia pieniä karvapalloja - rankka on tunturisopulien maailma. Niillä on kivien koloissa tunneleiden verkostoima todellisuus, josta minä voin päästä osalliseksi vain ohimenevinä silmänräpäyksinä. Ilahdun niiden pörröisestä ulkomuodosta ja yhden rohkeimman kirskutellessa minulle hampaitaan siirryn hyväntahtoisesti hie-man sivumpaan reitiltäni. Toki noin vaikuttavaa rohkeutta täytyy kunnioittaa.

Aika soljuu tasaisesti askelten tahdissa. Hengitän, hengästyn, nautin ja tuuletan ajatuksiani. Näen kilometrejä eteenpäin autiota tunturinurmea ja sen taustaa, jossa tunturit seuraavat toisiaan. Horisontti on kaarevien muotojen juhlaa, ja vaellukseni polveilee nousujen ja laskujen vuorovedessä. Maa on kiveä ja hiekkaa, sitkeästi juurtunutta jäkälää ja sammalta. Kosteilla paikoilla kohoaa varpuja, ja herkät kukat nousevat pahimpien kivikkojenkin rakoosiin. Niiden hennon pinnan alla elää vahvuus ja palaa kunnioitettava elämänvoima. Vain sitkeimmät kykenevät pysymään elossa ja kasvamaan täällä. Kaikissa tunturien kasveissa on matala varsi. Ovatko ne nöyriä vai sopeutumisessaan viisaita, ehkä kysymys onkin yhdestä ja samasta asiasta.

Iltapäivällä lasken uupuneena reppuni, käteni eivät tahdo taipua pois olkaimista. Päivät ovat pitkiä ennen kuin jalat tottuvat kannattamaan minua. Istahdan alas ja näen matalan mustikkameren. Kypsiä mustikoiden pullea sini ympäröi minua, ja istun ikuisuuden paikoillani poimien yksi toisensa jälkeen tätä mehukasta herkkua. Poroja vaeltaa lähettyvillä valtavine sarvineen. Pienet vasat suovat

minulle hetken huomiota ohittaessaan, mutta liikkumattomuuteni on rauhoittavaa, ja ne jatkavat pelästymättä matkaansa.

Illansuussa saan kuljettaa itseni perille autiotuvalle. Tuntuu helpottavalta astua narisevasta ovesta sisälle hämäärään tupaan. Leveä lautalattia kolahtelee maastokenkien alla ja matalan tuvan ajan tummiksi patinoimat hirret tuovat viileydestään huolimatta suurta turvallisuuden tunnetta. Tuvassa on halkoja valmiina, joista valitsen tuoksun perusteella tervaksisia puita kiehisiä varten. Hetken aikaa kuuluu vain puukon kulku vasten puun syitä, kunnes saan tulen syttymään kamiinaan ja rätisevä lämpö alkaa punahehkuisella loimullaan täyttää tupaa. Avaan kaasupullon, raapaisen tikun ja laitan ruoan kohisevalle kaasulle lämpiämään. Lämmin ruoka vatsassani oikaisen päivän vaelluksesta kivistävän vartaloni matalalle puulaverille. Tulen hehku kuumottaa kasvojani ulkona vietetyn päivän jälkeen, ja liekkien tanssi laulaa hypnoottista tuutulaulua. Vaivun levolliseen syvään uneen.

Vaelluspäivät seuraavat toisiaan. Umpuilmaa seuraa vesisade, sitten lumisade ja välillä minua tervehtii kirkas auringonpaiste, joka pian muuttuu kulkuaani tavoittelevaksi sumuksi. Tunturiylängöt ja kurut vaihtelevat, nousut vaihtuvat alamäeksi, kaartuen jälleen uuteen nousuun. Kuljen useimmiten omia teitäni, välillä poropolkuja, ja hetkessä olen kadottanut käsityksen siitä, mikä päivä nyt mahtaakaan olla menossa. Päivän valjetessa on aika aloittaa matka, illan hämärtyessä kutsuvat tuvat. Miten tervehdyttävää onkaan olla katsomatta kelloon, puhelimeen, kukkaroon tai peiliin.

Tuntureista on tullut elämäni sisältö, autiotuvista, laavuista ja kämpistä päivieni päämäärä. Kulku on usein jyrkkiä nousuja, jolloin rinteiden vaativuus pakottaa minut katsomaan nöyränä alaspäin. Pitkän aikaa näen vain kenkäni ja kiviä. Uudestaan ja uudestaan ilmestyvät kenkäni näkyviin, jalkani nostavat minut rytmisesti kiville ja laskevat alas. Reppu painautuu pitkin selkääni ja hartiani tietävät totisesti kantavansa. Hiki valuu lapaluiden välistä ja olen tietoinen vain itsestäni, kehostani, joka utterasti kantaa minut ja taakkani tunturin laelle. Jokainen tunturi asettaa omat vaateensa,

ei kuitenkaan torjuen, vaan vastaanottavaisena. Jos noudatan näitä ääneen lausumattomia sääntöjä, tunturi päästää ensin rinteilleen ja lopulta myös laelleen. Se tuntee askelteni elävällä pinnallaan, on vahvasti tietoinen läsnäolostani. Ehkä olen kuin muurahainen iholla.

Pienenpienet tuvat, keskellä suunnatonta avaruutta ja yksinäistä kivimerta, ovat päämääräni. Autiotuvat ovat kuin sinne tänne rakennettujen tulitikkuauskien verkosto, kuin sattumalta asetellut nuppineulat kartalla. Kävelen pitkään tuvalta toiselle, ja viimein ymmärrän, että varsinainen päämääräni on tämä kävely itsessään. Kuljen itseni vapaaksi ja onnelliseksi, jolloin tavoitteekseni luulemani tuvat jäävät lopulta vain välttämättömien levähdyspaikkojen asemaan. Liike on matka ja liike on myös päämäärä, askeleeni osana tätä luonnon ikuista kiertokulkua.

Veden virtaavaan ääneen olen jo tottunut: purojen ja pienten jokien jatkuva liike ilmestyy tavan takaa seurakseni. Tänään, ohittaessani ikaikaisen seidan, kuulen uudenlaista kumua. Lähestyn koskea, jonka voimallinen pauhu kuuluu jo kauas matalana jyminä. On kuin lähestyisin tuntureita hallitsevaa alkuaikojen petoa. Vaellan jännittyneenä eteenpäin, ja lähellä putousta veden kaksikymmenmetrin putous kivisessä kuilussa alas kanjoniin täyttää massiivisella voimallaan koko tietoisuuteni. Vyöryvien vesimassojen ääni on huumaavaa jylinää. Tämä liikkuvan voiman määrä tekee minut nöyräksi ja lopulta myös hivenen pelokkaaksi. Vedellä tuntuu olevan salainen sointi, joka houkuttelee kaikkea ympärillään olevaa mukaansa alaspäin. Kavahdan säikähtäneenä kiivain askelin taaksepäin. Joen syöksyn taikapiiristä irrottauduttuani jään levähtämään virtauksesta hieman sivummalle suurten kivien suojaan. Siinä missä tunturien pienet purot ovat elämän lähde, tämä putous on luonnon voimien massiivinen alttari.

Kirkkaan päivän jälkeisenä aamuna herään hyvin varhain. Aamun valo vasta enteilee auringonnousua. Nostan vielä unisena repun selkääni, nyt jo sen painoon tottuneena, ja solahdan tuvan ovesta ulos. Vedän keuhkoni täyteen viileää aamuilmaa. Sininen

usva liikkuu vesien päällä ja kietoo harmaat tunturit syleilyynsä jättäen näkyviin vain kuin saarina kelluvia tunturien keroja. Huurteisen sammaleen koskettaminen on ihmeellistä: pehmeys on jähmettynyt kristalliseksi hileeksi, joka sulaa käteni kosketuksesta. Hentojen, elävien varsien notkeus palaa käteni lämmöstä takaisin, mutta kohmeiset tyvet estävät edelleen sammaleen liikkeen.

Ehdin ennen auringonnousua sillalle, joka on reittini vuolaan joen yli. Silta on jäässä. Jäinen puun pinta on kenkieni alla kuin näkymättömästi rasvattua liukasta lasia. Ylittäminen on juuri nyt mahdotonta, joten astun askeleita hieman sivumpaa, lasketan ystäväksi kasvaneen reppuni kylmälle maalle ja käyn seuraamaan virtaavan veden juoksua. Pesen joessa kasvoni ja palelen enemmän kuin puhdistun. Ylhäällä tuntureilta alas kiitävä vesi on avantojenkin vettä kylmempää ja niin kirkasta, että sen voimallisesta virrasta huolimatta voin vaivattomasti nähdä pohjan jokaisen kiven ja juoksua ylöspäin pyrkivät sulavalinjaiset kalat. Edessäni avautuu elävä taulu, jonka jokainen yksityiskohta on täydellinen. Tässä joen lumouksessa minulla on aikaa odottaa matkani jatkumista.

Alhaalla uomassa mustikat vaihtuvat puolukoiksi. Ruskan kirjomat mättäät kätkevät ylhäältäpäin tulevilta katseilta punaiset puolukkaherkkunsä. Ilolla katselen näitä kirkkaita ja kirpeitä marjoja kaikkialla kulkuni varrella. Puolukat ovat parhaimmillaan pakkasen puremina. Monin paikoin rinteillä mitkään marjat eivät ehdi kypsiksi ennen jäisten säiden tuloa. Luonto yrittää parastaan, mutta kohisevakaan elämänhalu ei usein riitä jouduttamaan jänkän hedelmiä riittävän nopeaan kypsymiseen. Sen sijaan alempana, tunturien helmojen lämpimissä saarekkeissa, kasvaa kohdalle osuvalle notkuvia herkkupöytiä. Satoja varpupeltoja, joiden syleilyssä arktiset elämäneliksiirit varisevat pulleina vaeltajan kuksaan.

Tuuli kuuluu yläpuoleltani tunturista, muuten maailma on äänettömän. Ilma on viileää ja sen täydellinen tuoksuttomuus on jo oma tuoksunsa. Tuulettomuus jättää lämpimän suvannon kohdalleni, vaikka vasemmalla kohoava jyrkkä pahta estää valon säteiden laskeutumisen. Otan matkapuhelimen taskustani ja koetan, voisin-

ko laittaa viestin kaupunkiin. Kuuluvuus ei avaudu heti, ja siinä seistessäni minun tulee yhdellä sykäyksellä hyytävän kylmä. En onnistu sinnittelemään tätä vilua vastaan, vaan juoksen nopeasti kurusta hieman ylemmäksi tuvalle ja pysähdyn kuuntelemaan nyt laskeutunutta tuulta. Tuuli tahtoo omia minua ja minä antaudun mielellään sen hallintaan. Tuulesta on tullut minulle tärkeä seuraalainen. Tuntureilla tuuli on koko ajan mukana. Se on ainoa ääni, joka on pysyvästi läsnä, muistutus siitä, että maailma ympärilläni on elossa ja jatkuvassa liikkeessä. Tupaen en kuitenkaan halua tätä ystävää päästää, mutta hirsien välistä kuuluessaan se saa kamiinan lämmön tuntumaan tuvan lämpimältä syliltä, johon sinisenä hetkenä suojasta tyytyväisenä käperryn.

Taivaltaessa taivaanrannasta ajoittain kuuluva mollivoittoinen vihellys on kapustarinnan surumielinen muistutus ihmisen pienuudesta ja perimmäisestä yksinäisyydestä. Ihmisen käynti on lyhyt hengen lento elämän ikuisessa ajassa. Tunturien linnun haikeassa vihellyksessä on myös helpottavaa lohdullisuutta – tämän enempään minun ei tarvitse ehtiä eikä pystyä. Vain oleminen ja pysähtyminen riittävät. Yksinäisyyden hetki on kuitenkin lyhyt häivähdys, ja tunne hellittää nopeasti otteensa. Tuntureilla olen pysyvästi ympäröity ystävillä: tuuli on oppaani, sammaleet turvani ja kivet asettavat askeleeni. Tuuli ei hylkää minua hetkeksikään, se ohjaa toimintaani ja ajoittain vangitsee kaikki oikeudet ääniin itselleen. Silloinkin kun se on poissa luotani, se kertoo äänellään sijaintini, ja harvinaiset poistumiset vain vahvistavat sen hallitsemuutta. Luonnon sisällä yhteenkuulumattomuus on mahdotonta. Olen osa kaikkea tätä elämää ympärilläni.

Kenkäni muistuttavat jo kaikessa kuraisuudessaan ja kuluneisuudessaan vihreänruskeita tassuja. Matkaa on paljon takana. Reppu alkaa olla painava, mutta sen paino on ilon painoa, ei taakka. Olemista ihmetellessäni kunnan lumituisku yllättää minut, ja suunnistan rullaavalla askeleella pyryltä suojaan alemmaksi tunturin juurille, laakean aapasuon reunalle. Käännän selkäni sateelle, pidän katseeni maassa ja katselen punaisiksi, keltaisiksi ja oransseiksi

muuttuneita kasveja, joille lumi laskeutuu sakeana. Kaikkien värien keskellä huomaa muhkean hillan ja pian toisenkin. Laskeudun polvilleni ja alan poimia näitä uhkeita marjoja suuhuni lumen peitellessä reppuani. Mitä juhlaa hillat ovatkaan! Niitä on vaikea erottaa keltaisina kaiken muun keltaisen seasta, mutta pian silmä harjaantuu ja saan viettää pitkän lumisen herkkuhetken. Kiitollisena hymyilen pyryn keskellä ja olen varma, että askeleeni ohjattiin juuri tähän paikkaan ja juuri tähän hetkeen.

Lopulta koittaa aamu, jona on aika aloittaa paluumatka. Tassuineni, reppuineni ja marjojen tahroja vaatteissani sytytän viimeisen pesällisen puita, kuuntelen äänettömyyttä ja avaan kammin oven haikein mielin. Kuulun tänne, mutta kuulun myös muualle, joten on lähdettävä matkaan. Tulen palaamaan tuntuilta hivenen aiemmasta muuttuneena, ja pikku hiljaa nämä vaellukset tekevät minusta kokonaan uuden ihmisen, tai ehkä ne palauttavat minut siksi unohtuneeksi ihmiseksi, joka joskus jo olin. Avaan silmäni ja uuden aamun sinessä näen saagojen myyttisen valkoisen poron vaeltamassa varjelemassa henkeäni. Nostan katseeni nousevaan aurinkoon ja minun on hyvä olla.

Siulle pitää tehdä hengilindu, loppuu pahat unet. Olin viettämässä kesää mummolassa. Minulla ei ollut mitään käsitystä mistä mummo oikein puhui, mutta kysyin silti mistä semmoinen lintu tehdään.

- No kallohongan kaarnasta tietenkin, mummo vastasi.
- Puuron jälkeen mennään mettään.

Puuron jälkeen mentiin sitten metsään. Mummolla oli sienikori mukanaan, hän pysähteli vähän väliä sieniä poimimaan.

- Mikä se hengilindu on? kysyin. Mummo horisi jotain sielusta, syntymästä ja kuolemasta, en oikein ymmärtänyt kaikkea. Tarkoitus oli kuitenkin ilmeisesti vuolla kaarnasta pieni lintu, sielulintu, joka vartioisi sieluani nukkuessani.

Saavuimme suuren männyn juurelle. Arvelin sen olevan kallohonka. Kysyin mummolta:

-Mikä se kallohonka on?

-Kun otso pyy`ystettiin, sen kallo ripustettiin kallohongan oksaan, sillä viissiin sen sielu voi olla vapaana metässä, mummo sanoi. Olin tyytyväinen vastaukseen. Luulin jo hetken, että puussa riippuisi ihmisten kalloja. En kyllä nähnyt karhunkaan kalloa.

-Miksei yhtään kalloa näy? ihmettelin.

-Jaa, taitaa olla aika tovi edellisistä peijaisista. Honka on tullu niin korkiaksi, ettei latvaan näykään kunnolla. Kallot on noussu ylös puun mukana, mummo vastasi ja irroitti puukolla kaarnasta palasen. Mummo mutisi hiljaa jotain puulle, laittoi kaarnanpalan sienikoriin ja lähti kävelemään takaisin mummolaa kohti. Minä seurasin perässä.

Perillä mummolassa kummastelin mihin niitä sieniä oikein tarvitaan.

-Soossiin tietenkin, mummo sanoi nauraen. Kaarnanpala annettiin papalle, joka veisti siitä pienen soman linnun. Seuraavana iltana laitoin sen vierelleni yöpöydälle, enkä sen jälkeen ole enää nähnyt painajaisia.

XIV
Usva
Kirsi Suunta

Järvenpinnalla tanssii usva. Se kieppuu ja muuttaa muotoaan, häviää ilmaantuen toisaalla. Niin pieni tuulen vire, jota ei voi havaita, muokkaa hienon hienoa usvaverhoa. Utu liikkuu hitaasti saavuttaen järven rannan ja metsän reunan. Se kerää mukaansa metsän kosteuden, vahvistuu ja liikehtii kohti metsäniittyä.

Järven pinnan sakeassa usva tiivistyy. Kuin hahmoksi syntyneenä se liikkuu veden tyventä pintaa keveästi lipuen. Tuuliko sitä liikuttaa vaiko sen oma voima. Tunnen sen jo lähenevän, pienen henkäyksen sipaisevan poskeani ja lopulta kuulen sen kuiskaukset, kertomuksen kielellä, joka on kuin sadusta, kuitenkin ymmärrän.

© Kinnunen Iris

XV

Metsän kuninkaan kultainen aarre

Olli Örnmark

Vieläkin syksyisten iltapäivien huolettomina hetkinä, tiskatessa ja radiota kuunnellessa, tiskiaineen tuoksu muistuttaa saippuakuplista ja lapsuuden kesistä.

Isoisäni kertoi lakkojen olevan kultaisia vadelmia, joita Kontio, metsän Kultainen kuningas suojelee herkeämättä ja joiden luokse se päästää vain ne, joilla ei ole kolttosia sydämellään. Kun kuljimme mökkikylämme korpipoluilla kesäloman viimeisenä viikonloppuna seudun komeinta kelohonkaa etsien saavuimme kuin varkein aukealle, joka oli lakkoja keltaisenaan.

Isoisä sanoi: ”Sinä olet kunnan poika; sen tietää karhukin.”

Ja kun maistoin Kontion kultaista marjaa, sen salaperäinen ja voimakas, ilta-auringon ja revontulet mieleen tuova maku vakuutti

minut siitä, että tuota Metsän kuninkaan kalleinta aarretta olisi kunnia-asia vaalia.

Joko siitä on kaksikymmentä vuotta? Aika on kuin tähdenlento, jonka ohi vilahtamisen havaitsee vain huomatakseen sen jo kadonneen. Silti jotkin asiat säilyvät, ja kaikkein arvokkaimpia ovat ne, jotka säilyttävät mukanaan ne muistot ja hetket, joita ei voi tallentaa muualle kuin sydämeensä.

Kun katselen keittiön ikkunasta eloisaa, syksyistä esikaupunkia ja lehtien putoamista puista, muistelen hymyillen paitsi omia lapsuusvuosiani, myös ilmettä isäni kasvoilla, kun hän viime mökki-reissullamme otti poikaani, pientä pojanpoikaansa kädestä ja heidän metsäpolulle kävellessään alkoi kertoa tarinaa:

”Oma ukkini näytti minulle salaisen paikan metsän keskellä, missä on niin vanha puu, että se on aivan ontto, ja se on niin suuri, että Metsän kuningaskin mahtuu sinne sisälle. Mutta meidän täytyy kävellä sinne aivan hiljaa ja kunnioittavasti, ettei Kontio pahastu, sillä korpimetsä on sen valtakuntaa. Mutta Metsän kuningas myös palkitsee ne, jotka kunnioittavat sen rauhaa, ja vain heitä varten hän suojelee kalleinta aarrettaan...”

Iris Kinnunen

XVI

Luontoni mun

Lea Tirkkonen

Metsä, tuo niin kaunis ja rauhoittava. Kun metsään astelee, astuu sisään toiseen maailmaan. Siinä maailmassa on tilaa kaikille, kaikenmuotoisille ja – kokoisille, jokainen väri on tervetullut, jokainen tuoksu. Metsän vihreä väri kutsuu, puhuttelee kulkijaa hellästi, oksat kumartuvat ylle tehden uudenlaisen taivaan, ja kun auringon säteet ilmaantuvat oksien lävitse, avaavat ne maailmaan keltaiset sävyt. Miten kaunis onkaan keltaisen loiste vihreässä, kultaisena huojuva hento korsi on väriltään vahva, silti niin hauras. Havunneulasten pistävyys jalan alla, kuivan oksan rasahdus kehottaa rohkeasti jatkamaan matkaa, uskaltamaan kokemaan ja näkemään jotain uutta. Sammaleen samettisuus, lehtipuiden hellät kuiskaukset

soivat tuulessa. Tuuli liittää lehtien, oksien, sammalpeitteen yllä, saaden kulkijan hymyilemään. Anna tuulen kulkea kanssasi, se tekee sen pyytämättä. Pysähdy hetkeksi, joko olet huomannut usvan tekevän taikojaan tuon lammen yllä? Se leijuu keveänä, hyväilee veden pintaa, liikehtii kauniisti kuin tanssien vain sinulle. Otatko vastaan tanssikutsun, miltä tuntuisi olla höyhenen kevyt, ratsastaa ilmavirran sylissä, ajattomana.

Lammen vesi kutsuu luokseen. Hyvällissään kalliota se näyttää vankkuutensa, kuin rakkaussuhde, kahden vahvan liitto. Kivi ei hajoa, ei murru. Veden hyväily saa sen huokailemaan laineiden sylissä, antaen ihanan hyväilyn muokata pintaansa pehmeämmäksi, sileämmäksi, säilyttäen kuitenkin oman kovuutensa, pitäen kiinni omastaan, antaen silti toiselle. Vesi mahdollistaa värien leikin, niin mustan sävyt kuin hennon vaaleansinisen läpinäkyvyyden. Taivaan heijastuessa veden pinnasta näet luonnon peilin. Kurkkaa peiliin, katsooko sieltä joku muu? Millainen maailma pinnan alla lienee, matka aivan toisenlainen.

Pinnalla lumpeen kukat valkoisina, keltainen sisin kurkistaen, vihreät lehdet vierainaan, ankkuroituna lammen pohjaan. Ne keinahtelevat veden käsivarsilla, vesikirpun liittoa pinnalla ihailen. Laineiden rentouttava liplatus, veden väreilyn hypnotisoiva liike. Mieli pysähtyy, hiljentyy. Katso sudenkorenon luovaa liikettä, sen tehdessä kiemuroitaan liidellen, niin varmasti tehden jokaisen silmukan ja pyörähdyksen. Siivet kauniit hopeiset, taittavat valon kuin kaunis koru, kantajalleen sopivat, täydelliset.

Lammen rannalla voit kohottaa katseesi taivaalle, anna katseesi tavoittaa kauniit valkeat pilvet, nuo lapsukaiset pehmeät. Hitaasti temmeltävät, pulputen pursuavat hattarat. Välillä yhdistyen suureksi, kunnes toisaalla toisiltaan karkaavat. Leikkien mielellään tuulen sylissä, auringon hellässä huomassa, lämpimän katseen alla. Huomaatko kuinka pilven muoto muuttuu mielikuvituksesi katsoessa siihen mielesi virtaa? Anna ajatuksille hetki, sitten jatkamme matkaa.

Kulkiessamme syvemmälle metsään, vihreä muuttuu tummem-

maksi, puut lähentyvät. Jossain rasahtaa, lintu säksättäen kiittää puiden ylle. Mitä lie tapahtunut, yhteenotto kahden välillä, vai pelkoko pois ajoi. Oksat narahtavat osuessaan toisiinsa, uudestaan ja uudestaan, puhetta puiden vanhojen, ikiviisaiden.

Jossain tasainen nakutus kertoo tikän olevan työssään, satakielen laulaessa ikuisesta rakkaudesta. Tuo kaunis laulu saa kuulijan sulkemaan silmänsä, sielun laulamaan mukana. Anna metsän äänten olla osa sinua, kaikella on täällä tarkoituksensa. Kauniin ruskea orava tuijottaa tummilla silmillään edessämme, istuen takajaloillaan, tutkien kulkijaa. Mitä sanoisit, jos orava puhuisikin kieltäsi, uskoisitko kuulemaasi. Ruskeiden silmien takana viisautta ja lempeyttä, hymyilee tämä ystävämme pieni. Puunrunkoa pitkin katoaa oksistoon, enää oksien heilahdukset kertovat hänen paikalla olleen.

Seuraa katseellasi maata pitkin kulkevia puiden juuria, kallion päällä lepäävät, mustikanvarpujen ali sukeltavat kuin kiirehtien paikoillaan. Seurataan näiden sitkeiden kulkua, mennään mukana. Metsän laidassa aukeaa valtavan kaunis niitty. Tässä luonnonvalossa näet sateenkaaren värit tuhansin eri sävyin niittykukkien tarjoamana, tuolla hento vaaleanpunainen apila kimalainen mustakeltaisena seuranaan, horsmat tanssivat tuulessa kissankellojen helistäessä sinistä unelmaa. Ahomansikan kesäinen makeus, apilankukkien huumaava tuoksu. Anna ajan pysähtyä, sitä ei enää täällä tarvitse. Luonnon oma kulku ei kelloa katso, se näyttäytyy kauneimmillaan juuri nyt. Perhonen keltaisin siivin kevyesti tanssahtelee, muurahainen kulkee ohi, tuo ikuinen ahertaja korsineen. Niityn yllä pääskyselä esittävät lentotaitojaan, syöksyjä ylös ja alas. Täynnä vapautta, lähtemisen haikeutta.

Tuolla niityn toisella puolen, kohoaa kallio. Se on suuri, kivinen, raskas, silti istuu täydellisesti juuri tänne. Kuin aina olisi ollutkin siinä, ikuisuuden symboli. Järkähtämättä, lujasti paikoillaan antaen ajan juosta kilpajuoksuaan. Vuodesta toiseen se seisoo katsoen ympärilleen, suojellen, näkyen kauas. Miten pieneksi se saakaan luonaan vierailijan tuntemaan itsensä, silti tervehtii jokaista kuin

vertaistaan. Kun kosketat kiveä, tuntuiko se hetken lämpimältä? Tartu uudestaan, kuinka helposti käsi löytääkään kohdan johon tarttua, jalalle oma paikka kuin tehtynä. Kiipeä kallion selkään, nauti kuin lapsi aikuisen reppuselässä. Jännittävää, nousu kutittaa kevyesti vatsaa. Kallion päällä, kivisen isovanhemman olkapäällä, täällä maailman katolla henki salpautuu. Korkealla ymmärtää pienuutensa, silti maailmassa on paikka pienimmällekkin. Katse tapaa horisonttia, silmät valokuvaavat sieluun kuvia, päiväuniin muistoja. Niin kauas kuin silmä kantaa, näkyy luonnon kauneus.

Miten täydellisesti sopiikaan jokainen yksityiskohta toisiinsa, nitoutuu suureksi maalaukseksi, jonka siveltimen jälki puhuttelee jokaista katsojaa. Mistä taiteilija saanut innoituksen, kyvyn luoda?

Kun kaksi lumivalkoista joutsenta lentää pääni yli, ymmärrän. Nöyränä kiitän luontoäitiä.